

העותרים:

1. **אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה, ע.ר.**
עמותה רשומה מס' 3-786-017-58

2. **מר פאר ויסנר, סגן ראש עיריית תל אביב-יפו, הממונה על פיתוח פרויקטים סביבתיים**

שניהם ע"י ב"כ עוה"ד צ. איסר-איציק ו/או ח. אילסר ו/או
ע. ברכה ו/או ש. שלומי-ק-בבאי ו/או א. בן-ארי
ו/או ת. גנות ו/או ל. אריאלי
מרחוב לילינבלום 41, תל-אביב, 65134
טל' 03-5669939; פקס' 03-5669940

- נגד -

המשיבים:

1. **השר לאיכות הסביבה**
רחוב כנפי נשרים 5, ירושלים

2. **שר התשתיות – משיב פורמאלי**
רחוב יפו 216, ירושלים

שניהם ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים,
רחוב צלאח-א-דין 29, ירושלים

3. **חברת החשמל לישראל – משיבה פורמלית**
ח.צ. 2-000047-52
רחוב נתיב האור 1, חיפה 31000

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

מוגשת בזאת לכבוד בית המשפט עתירה למתן צו על תנאי המופנה אל המשיבים ביחד ולחוד,
ומורה להם ליתן טעם ולנמק:

- (1) מדוע לא **תחויב** תחנת כוח רדינג ד' בת"א, לעמוד בדרישות "הוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל אביב לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961" (להלן: "הוראות אישיות" או "צו אישי") העדכניות, מיום 28 במרץ 2004, הן בנוגע למעבר לשימוש בגז טבעי אשר הוארך לאחרונה עד 31 בינואר 2006 והן ביחס לרמת פליטת זיהום האוויר המותרת בעת השימוש בגז טבעי;
- (2) מדוע לא **ימנע** המשיב 1 מלהאריך, **בפעם השמינית**, את לוח הזמנים למועד תחילת השימוש בגז טבעי, לפי סעיף 3(ג) לצו האישי הנ"ל;
- (3) מדוע לא **יורה** המשיב 1 למשיבה 3, כי היא אינה רשאית להמשיך ולהפעיל את תחנת הכוח רדינג ד' באמצעות מזוט, מבלי שתתקין משקעים אלקטרוסטטיים בארובה שיפחיתו את רמת זיהום האוויר לסף נמוך, כפי שנקבע בצורה שאינה משתמעת לשני פנים **כבר** בנובמבר 1993(!), ובאופן חוזר ונשנה בתיקונים להוראות אלה;

(4) מדוע לא ייתן בית המשפט הנכבד סעד, ככל אשר ימצא לו לנכון, על מנת להביא להפסקת זיהום האוויר החמור הנגרם כתוצאה מהמשך הפעלתה של תחנת הכוח רדינג ד' בת"א באמצעות מזוט, המהווה גורם מרכזי לתחלואה ולתמותה של מאות ואלפי בני אדם במדינה מדי שנה ובמיוחד באזור גוש דן.

כמו כן מוגש בזאת, לבית המשפט הנכבד, בקשה למתן צו ביניים המופנה אל המשיב 1, ומורה לו כי ימנע מלשנות את המצב המשפטי הקיים המחייב את חברת החשמל להפעיל באמצעות גז טבעי את תחנת הכוח רדינג ד', החל ביום 1 בפברואר 2006, ולעמוד ברמת הפליטות כפי שנקבע בהוראות סעיפים 2 ו-3 להוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח רדינג ד' של חברת החשמל בתל אביב, מיום 28 במרץ 2004, (להלן גם: "צו אישי") וכל זאת עד למתן החלטה בעתירה.

כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים כי ימנעו מהפעלתה של תחנת הכוח רדינג ד', כל עוד אין באפשרותה לעמוד בהוראות הצו האישי העדכני כאמור.

הנימוקים המפורטים לבקשה למתן צו הביניים מובאים בסופה של העתירה.

ואלו נימוקי העתירה:

תמצית הדברים

1. מטרת העתירה הינה להביא להפסקת המצב לפיו נמשכת הפעלת תחנת הכוח רדינג של חברת החשמל בתל אביב, בטכנולוגיה מיושנת ובאמצעות דלק מזוהם מסוג מזוט, בלב ריכוז האוכלוסיה הגדול במדינה, וזאת ללא שהותקנו בה משקעים אלקטרוסטטיים ואמצעים אחרים (להלן: "מסננים") להפחתת זיהום האוויר, כפי שנדרש על ידי המשרד לאיכות הסביבה עוד בנובמבר 1993 !

המשיבה 3 נמנעה מלהתקין את אותם אמצעים בטענה כי ניתן לחסוך השקעה זו באמצעות המעבר הצפוי לשימוש בגז טבעי שהינו דלק נקי פי עשרות מונים. **יותר מ-12 שנה חלפו**, ותחנת הכוח רדינג ממשיכה לשרוף מזוט באופן שפוגע, בצורה מיותרת, בבריאות תושבי גוש דן, ברכושם וברווחתם.

2. המשיב 1 אחראי על מניעה וצמצום זיהום האוויר במדינה והוא פועל מכוח סמכותו הבלעדית לפי **החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961**.

הכפפת שיקול הדעת של המשיב 1, בהפעלת סמכותו למניעת זיהום אוויר מתחנת הכוח רדינג, למועד השלמת הקמתו של מערך ההולכה לגז טבעי במדינה, על המורכבות הביצועית והארגונית הברורה, וזאת **כגורם מכריע** לצורך החלת רמות זיהום אוויר מופחתות מתחנת הכוח רדינג, ותוך זניחה מוחלטת של השימוש באלטרנטיבות קיימות אחרות להשגת מטרה זו, לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

על אחת כמה וכמה כאשר הקמת מערך הולכת הגז הטבעי אינה בשליטת המשיב 1 כלל,

וכאשר העיכובים נמשכים והולכים במשך שנים, ולמעלה מעשור, ואין יודע אימתי יבוא התהליך לידי סיום. בנסיבות אלה, גובלת החלטת המשיב 1 לדחות שוב את לוח הזמנים להפחתת רמת זיהום האוויר מרדינג בהפקרת אחריותו הציבורית.

3. תחנת הכוח רדינג הינה מקור זיהום האוויר הנקודתי המשמעותי ביותר באזור גוש דן (והשני בהיקפו הכולל אחרי זיהום האוויר מתחבורה במטרופולין).

הפעלת תחנת הכוח רדינג באמצעות מזוט גרמה במשך שנים רבות לפליטת אלפי טונות של גופרית דו חמצנית, תחמוצות חנקן, חלקיקים ופיח. חלקיקים אלה כוללים מתכות כבדות ומסוכנות ובהן ונדיום, ניקל, נחושת, כרום, טיטניום, מנגן, עופרת, אשר ידועים כמסרטנים, וכל זאת בכמויות של טונות רבות.

4. מחקרים מעידים כי 1,100 איש מתים מדי שנה באזור גוש דן כתוצאה מזיהום אוויר. אחד מכל חמישה ילדים באזור סובל מפגיעה בדרכי הנשימה כתוצאה מזיהום אוויר. לפי חישובים שערכה העותרת 1, חלקה של רדינג בכלל זיהום האוויר באזור גוש דן מגיע לכ- 25%!!!

אין ספק כי בהמשך הפעלת תחנת כוח רדינג במזוט במשך כל השנים הללו יש תרומה משמעותית ביותר לפגיעה מתמשכת, חמורה ומיותרת בבריאותם של תושבי האזור.

5. לעומת זיהום אוויר חמור זה והשלכותיו, יכולה רדינג לספק לכל היותר כ- 4% מסך ייצור החשמל במדינה, ובפועל היא מספקת הרבה פחות, כך שהפסקת הפעלתה, כשלעצמה, אין בה כדי לפגוע ממשית באספקת החשמל לציבור.

6. לטעמם של העותרים, החלטת השר לאיכות הסביבה על דחיית מועד תחילת השימוש בגז טבעי תוך המשך הפעלת תחנת הכוח רדינג במזוט, בנסיבות המתוארות, כשהוא משמש בתפקיד של חותמת גומי לרצונה של חברת החשמל, ללא קיומם של שיקולים כבדי משקל המצדיקים את המשך הפגיעה החמורה בבריאות הציבור, וללא תשתית מידע מלא וחד-משמעי באשר למועד הסופי להשלמת מעבר תחנת הכוח לשימוש בגז טבעי, הינה בלתי סבירה באופן קיצוני וחוטאת לתפקידו של המשרד לאיכות הסביבה כמי שממונה מטעם ממשלת ישראל על מניעת זיהום אוויר במדינה.

7. המשמעות של מחדל חמור זה הינה שהציבור מוסיף ומשלם בבריאותו את המשך הפעלתה של תחנת כוח מיושנת ומזהמת בלב המטרופולין המאוכלס ביותר בארץ.

8. מצב העניינים כיום, והמחדל הנמשך מצד המשיב 1, הינו בלתי סביר בצורה קיצונית; ואף למעלה מזה: מחדל זה פוגע בזכויותיהם הבסיסיות של תושבי מטרופולין גוש דן לבריאות, לרווחה ולסביבה נאותה, בצורה שמחייבת את התערבות בית משפט נכבד זה.

הצדדים לעתירה

העותרת

9. העותרת, "אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה, ע.ר.", הינה עמותה רשומה המונה כ-3000 חברים, אשר פועלת, בין היתר, למניעת מפגעים סביבתיים, הגנה על בריאות הציבור ואכיפת שלטון החוק במישור הסביבתי, ובכלל זה היא פועלת למניעת זיהום האוויר במדינה, ולהקטנת מימדיו והיקפו.

10. מעמדה של העותרת כמי שמוסמכת להגן על הסביבה ועל האינטרסים החיוניים הקשורים בה הוכר בשורה של חוקים וביניהם **חוק מניעת מפגעים, התשכ"א-1961, חוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965, וצו התכנון והבניה (קביעת גופים ציבוריים ומקצועיים לענין סעיף 100(3) לחוק) התשנ"ג - 1993**, בהם מוכר מעמד העותרת כמי שזכאית להגיש התנגדויות לתוכניות כמייצגת הציבור. כן הוכר מעמד העותרת ב-**חוק למניעת מפגעים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992, בחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, בחוק המים, התשי"ט-1959**, ועוד.

לעותרת, כגוף ציבורי העוסק בנושאי הגנת הסביבה, נתונה זכות עמידה בעתירה זו על יסוד הכרת הפסיקה במעמדו של "עותר כן ורציני המצביע על בעיה ציבורית אשר פתרונה דרוש למען הצדק" (ראה בג"צ 217/80 סגל נ' שר הפנים, פ"ד לד (4) 429, 441).

כן מוכר מעמד העותרת, על יסוד ההלכה המאמצת גישה ליברלית למעמדו של עותר ציבורי המעלה נושאים שעניינם הגנה על עניינים ציבוריים חיוניים שיש להם נגיעה ישירה לקיומו של שלטון החוק.

ראה: בג"צ 4110/92 הס נ' שר הביטחון ואח', פ"ד מח(2) 811.

בג"צ 1/81 ויקי שירן ואח' נ' רשות השידור ואח', פ"ד לה(3) 365, 374.

11. פרשנותו של בית המשפט בנוגע למעמדם של עותרים ציבוריים היא רחבה וליברלית, וזאת מתוך מטרה שלא להצר רגליהם של העותרים הציבוריים כאשר מדובר בנושא בעל אופי ציבורי מובהק שיש לו חשיבות לשלטון החוק, ועל בסיס זכויות האדם לחיים, לבריאות ולאיכות חיים.

ראה: בג"צ 2148/94 גלברט נ' יו"ר ועדת החקירה לבדיקת ארועי חברון, פ"ד מח(3) 578

בג"צ 511/80 גליא נ' הועדה המקומית חיפה, פ"ד לה(4) 477

בהקשר זה מן הראוי להזכיר כי הפסיקה מכירה בזכות לטעון בשם הציבור בנושאים של מניעת מפגעים, מניעת מטרדים ציבוריים והגנה על בריאות הציבור (ראה בג"צ 295/65 אופנהיימר נ' שר הפנים והבריאות, פ"ד כ(1) 209, 327; בג"צ 372/71 פראניו נ' שר הבריאות, פ"ד כו(1) 809, 810; בג"צ 467/84 עזרא נ' ראש עיריית תל אביב יפו, פ"ד לט(1) 745, 749).

12. על הקשר שבין הפסקת פעולתה של תחנת הכוח רדינג כל עוד זו מבוססת על דלק מסוג מזוט, נשוא עתירה זו, לבין צמצום זיהום האוויר במדינת ישראל ושמירה על בריאות הציבור תעמוד העותרת, באם עניין זה אינו מובן מאליו, בהמשך הדברים.

המשיבים

13. המשיב 1, השר לאיכות הסביבה, הוא אשר מופקד על מניעת זיהום האוויר בישראל, בין היתר ובעיקר מכוח **החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961**; מכוח סמכותו זה קבע המשיב 1 "הוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל-אביב לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961", החל בשנת 1993, אשר הושתו על תחנת הכוח רידינג. במסגרת הוראות אלה דרש המשיב 1 התקנה של מסננים ואמצעים נוספים להפחתת זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג; לחילופין, עם התוכניות לקידום פרויקט הגז הטבעי במדינה, ביקשה חברת החשמל ואף נענתה, להסב את תחנת הכוח רידינג בתל-אביב לשימוש בגז טבעי. זהו מצב העניינים, נכון לשנים 1996-1997.

מאז נקבעו, במסגרת ההוראות האישיות הנ"ל, מועדים שונים להשלמת התהליך, החל בסוף דצמבר 2000 וכלה בינואר 2006 לאחרונה (מועדים אשר הוארכו שוב ושוב למעלה משמונה פעמים!).

מתן הארכות חוזרות ונשנות אלה, ללא דרישה להתקנת מסננים בזמן הביניים, תוך הסתמכות מוחלטת על השלמת מערך ההולכה לגז טבעי, אשר מועד סיומו היה ונותר עמום, הן העומדות במוקד עתירה זו.

14. המשיב 2, השר לתשתיות לאומיות, הינו משיב פורמאלי והוא אשר אחראי על משק החשמל מכוח **חוק משק החשמל, התשנ"ו-1996**. תחנת הכוח "רידינג" של חברת החשמל לישראל מהווה חלק ממערך ייצור החשמל אשר מאושר במסגרת תכנית הפיתוח של חברת החשמל על ידי המשיב 2 לפי **סעיף 19 לחוק משק החשמל**. בעל רשיון ספק שירות חיוני, ובמקרה זה חברת החשמל מחוייב לפעול אך ורק בהתאם לתכנית פיתוח שאושרה ופשיטא שהשר מחוייב לפקח על פעילות חברת החשמל בהתאם לתכנית. המעבר לשימוש בגז טבעי בתחנת הכוח רידינג אמור לבוא לידי ביטוי בתכנית הפיתוח הנ"ל, למיטב ידיעתם של העותרים. ובכל מקרה, המשיב 2 היה ועודנו מעורב בקבלת ההחלטות בנוגע להארכת לוחות הזמנים למעבר לשימוש בגז טבעי כחלק מאחריותו הכוללת על משק החשמל.

15. המשיבה 3, חברת החשמל לישראל (להלן גם: "חח"י"), הינה משיבה פורמאלית לעתירה הואיל והפסקת פעולתה של תחנת הכוח רדינג באמצעות דלק מסוג מזוט נוגעת לה ישירות והיא זו אשר ביקשה הארכה באופן חוזר ונשנה של לוחות הזמנים המתייחסים למעבר לשימוש בגז טבעי על פי ההוראות האישיות שהושתו עליה מכוח החוק למניעת מפגעים.

רקע עובדתי

תחנת הכוח רדינג ד'

16. תחנת הכוח רדינג ד' (ולהלך: "התחנה", "תחנת הכוח" או "רדינג" לחליפין) כוללת שתי יחידות לייצור חשמל בהספק כולל נומינאלי של 428 מגה-וואט (Mw) אשר הוקמו בשנים 1970 ו-1971.
17. יצוין כי שתי יחידות יצור נוספות (בהספק של 50Mw כל אחת) שנקראו בשם רדינג ב', פעלו החל מהקמתם בשנים 1953 ו-1954 ועד להשבתתם המלאה בשנת 2004 בהוראת השר לאיכות הסביבה, עקב העיכוב הנמשך במעבר תחנת הכוח רדינג לפעולה בגז טבעי.
18. תחנת הכוח רדינג פעלה מכוחו של חוק תחנת הכוח תל-אביב, התשכ"ז-1967 ותקנות תחנת הכוח תל אביב (פיקוח על הבניה, ההפעלה והשימוש), התשכ"ח-1968, אשר הוציאו את תחנת הכוח מתחולתו של חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, וזאת עד לביטול החוק בשנת 1996, באמצעות חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ד-1994.
19. החל בחודש נובמבר 1993, נעשה הפיקוח על הפעלת תחנת הכוח רדינג ועל מניעת זיהום האוויר הנגרם ממנה באמצעות הוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל אביב, לפי סעיף 8 לחוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961 (ולהלך גם: "צו אישי" או "הוראות אישיות") אשר בסמכותו הבלעדית של השר לאיכות הסביבה, המשיב 1 (עותק מהוראות אלה מחודש נובמבר 1993, מצ"ב ומסומן ע/1).

חלקה של תחנת הכוח רדינג באספקת החשמל למדינה

20. כפי שעולה מחוות דעתו של ד"ר ונגר, ד"ר למדעי הסביבה-כימיה אטמוספירית מהמחלקה המדעית של העותרת, אשר מתבססת על הדו"ח הסטטיסטי של חברת החשמל לשנת 2004, הרי שחלקה של תחנת הכוח רדינג בייצור החשמל במדינה הינו זעום ביותר. **רדינג יכולה לספק, באופן אידיאלי, כ- 4% בלבד מצריכת החשמל במדינה ברגע נתון, ומשטר ההפעלה לו היא מחויבת אינו מאפשר אף זאת בכל מצב.** בשנת 2004, לדוגמא, יוצרו בתחנת הכוח רק 3.7% מייצור החשמל הכולל במדינה (חוות דעתו של ד"ר ונגר מצ"ב ומסומנת ע/2).
21. מערכת ייצור החשמל בישראל כוללת (נכון לסוף שנת 2004) 22 יחידות ייצור קיטוריות, 16 טורבינות גז סילוניות, 14 טורבינות גז תעשייתיות ו- 3 יחידות של מחזור משולב. סה"כ היכולת המותקנת (יכולת ייצור החשמל המקסימאלית בהנחה שכל היחידות עובדות יחד בהספק מלא וללא תקלות) עמדה על 9,869 מגה וואט. סה"כ יוצרה כמות חשמל שנתית (כולל הפסדי הולכה וחשמל לצרכי חברת החשמל עצמה) בהיקף 46,989 מיליוני קוט"ש.

22. תחנת הכוח רדינג לעומת זאת הינה בעלת יכולת ייצור מותקנת שלה של 428 מגה וואט, המהווים 4.3% מהיכולת המותקנת הכללית. התחנה ייצרה בשנת 2004 סה"כ 1,761 מיליוני קוט"ש, שהיוו 3.7% מהייצור הכולל.
23. בחינה של שיאי הביקוש בשנים הקודמות מלמדת כי שיא הביקוש השנתי בשנת 2004 היה 8,550 מגה וואט, המהווים 86.6% מהיכולת המותקנת בלבד. אם נפחית 1.2% של יכולת שלא הייתה זמינה בעת שיא הביקוש (בין אם בשל תקלות ובין אם בשל תחזוקה שוטפת), הרי הרזרבה הזמינה לייצור חשמל (במידה והביקוש היה עולה) הייתה עדיין של 12.2%.
24. גם אם ניקח את הממוצע השנתי של 92.3% זמינות יחידות הייצור, הרי עדיין היכולת הממוצעת תהיה 9,109 מגה וואט שהיא גבוהה הן משיא הביקוש של שנת 2004, ואפילו משיא הביקוש שנמדד בחודש אוגוסט 2005.
25. עוד חשוב לציין, כי עיון בתנודות הייצור החודשיות בין השנים 1994-2004, מגלה כי ייצור החשמל החודשי בכל אחד מארבעת החודשים פברואר-מאי **נמוך יותר** (בין אחוזים בודדים לעד כ- 20%) בהשוואה לינואר של אותה שנה (פרט לחריג אחד במאי 2003). פירוש הדבר הוא כי בחודשים אלה עבדו תחנות הכוח בתפוקה נמוכה, והרזרבה שלהן הייתה גדולה יותר, בהשוואה לחודש ינואר. מכאן ניתן להסיק בסבירות גבוהה שהרוב המכריע של שיאי הביקוש השנתיים אינו מתרחש בין החודשים פברואר-מאי.
26. אם כן, כפי שמראה ד"ר ונגר בחוות דעתו, הנתונים לגבי היכולת המותקנת לייצור חשמל של חברת החשמל (כ- 10,000Mw) בהשוואה לשיאי הביקוש הצפויים בחודשים הקרובים (עד ל- 8,500Mw לערך) מעידים כי אין הכרח אמיתי בהפעלה של תחנת הכוח רידינג באמצעות דלק מסוג מזוט בטווח הזמן של החודשים הקרובים.
27. ואמנם לסיכום קובע ד"ר ונגר כי **"הנתונים הסטטיסטיים מראים בסבירות גבוהה כי סגירה (זמנית) של תחנת הכוח רדינג, בעונת המעבר שלפתיחה, עקב אי הגעת הגז הטבעי לא תגרום כל שיבוש באספקת החשמל, או לכל היותר תגדיל במספר דקות בלבד את אי אספקת החשמל לאזרחים, ובמידה פחותה ממספר דקות אי אספקת החשמל שממילא התקיימו בשנים האחרונות"**.
28. כפי שעולה מנתונים אלה, אם כן, אין ולא צריכה להיות כל מניעה להורות על סגירת תחנת הכוח רדינג, לאלתר, ולמצער עד שתוכל לפעול באופן מלא על גז טבעי או לחליפין שיותקנו בה מסננים להפחתת זיהום האוויר כפי שנדרש לפני מעלה מעשור.

זיהום אוויר במטרופולין גוש דן

29. זיהום האוויר במדינת ישראל, ובמיוחד באזורי מרכזי הערים, הינו בעיה חמורה אשר מחריפה והולכת כתוצאה מהגידול באוכלוסיה ומהעליה ברמת החיים המביאה לפעילות נרחבת של ייצור אנרגיה, כגון מתחנות כוח לייצור חשמל, מתעשייה ומתחבורה.

30. לצורך הערכת מצב זיהום האוויר במרחב גוש דן, ההשפעות הבריאותיות על הציבור של זיהום האוויר ותרומתה השלילית של תחנת הכוח רדינג לכך מצורפת חוות דעתו של ד"ר אריה ונגר, ד"ר לכימיה אטמוספרית, אשר שימש כמנהל מדעי של מרכז ניטור האוויר הארצי (מני"א) של המשרד לאיכות הסביבה וכיום משמש במחלקה המדעית של העותרת (מצורפת ומסומנת ע/2). הנתונים להלן מבוססים על חוות דעת זו.

31. ע"פ נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2004 ניתן לראות כי חלקן של תחנות הכוח לייצור חשמל בזיהום האוויר במדינה הינו מכריע: לתחנות כוח לייצור חשמל אחריות על 60.9% מכמות פליטת פחמן דו-חמצני (CO₂), 63.9% מכמות פליטת תחמוצות הגופרית (SO_x), 63.1% מכמות פליטת תחמוצות חנקן (NO_x) ו- 49.7% מפליטת חלקיקי אבק מרחף (TSP).

32. נתוני איכות האוויר לשנת 2004, כפי שמראה ד"ר ונגר בחוות דעתו, מראים כי בתחנות הניטור בגוש דן (לא כולל תחנות ניטור תחברתיות) נמדדו סה"כ 119 חריגות מהתקן החצי שעתי לתחמוצות חנקן, 6 חריגות מהתקן היממתי לתחמוצות חנקן ו- 17 חריגות מהתקן השעתי של ארגון הבריאות העולמי לחנקן דו חמצני. כמו כן התקבלו 67 חריגות מהתקן היממתי לחלקיקים הקטנים מקוטר של 10 מיקרומטר (PM₁₀). הממוצע השנתי של מזהם זה באותן תחנות ניטור נע בין 53 ל- 62 מיקרוגרם למ"ק, כאשר התקן השנתי עומד על 60! לגבי החלקיקים הקטנים יותר – אלו הקטנים מקוטר של 2.5 מיקרומטר (PM_{2.5}), נמנו 25 חריגות מתקן היעד היממתי. הרמות השנתיות של מזהם זה נעו בין 23 ל- 27 מיקרוגרם למ"ק, כאשר תקן היעד השנתי של המשרד לאיכות הסביבה עומד על 15 מיקרוגרם למ"ק!

33. כפי שממשיך ומציין ד"ר ונגר בחוות דעתו, צפיפות הבינוי והאוכלוסין הגדולה במדינה יחד עם תנאים מטאורולוגיים המתבטאים ברמת קרינת שמש גבוהה מאד (היוצרת בתהליכים כימיים זיהום אוויר שניוני) ותנאי פיזור גרועים של המזהמים באטמוספירה מחריפים בצורה משמעותית את השלכות של זיהום האוויר הנפלט ממקורות שונים.

34. משמעות העומס של זיהום האוויר הקבוע במרחב גוש דן הינה ברורה וידועה וזה משליך באופן ישיר על בריאות התושבים ורווחתם. ואמנם, מוסיף ד"ר ונגר ומתאר בחוות דעתו, העיר תל אביב נמצאה המזוהמת ביותר בזיהום אוויר חלקיקי בין ערי אירופה שנבדקו:

"מחקר השוואתי שבוצע לאחרונה עבור האיחוד האירופי בהשתתפות מדענים ממדינות רבות באירופה הראה כי **תל אביב הינה העיר המזוהמת ביותר בזיהום אוויר חלקיקי מתוך 26 ערים באירופה שנבדקו במחקר**, וכי לעובדה זו השלכות מרחיקות לכת על בריאות התושבים (Goren and Hellmann, 2004).

לדוגמא, המחקר מציין כי הקטנת ריכוז החלקיקים הקטנים מ- 2.5 מיקרון בת"א מרמה של 42.9 מיקרוגרם למ"ק (הרמה שנמדדה ב- 1998) לרמה של 20 מיקרוגרם למ"ק תתבטא **במניעה של 1267 מקרי תמותה מוקדמת בשנה, הכוללים 750 מקרים כתוצאה ממחלות לב-**

ריאה ו- 76 מקרים כתוצאה מסרטן ריאות!" (ההדגשות הוספו – הח"מ)

ההשפעות הבריאותיות של זיהום האוויר מתחנות כוח לייצור חשמל

35. בחוות דעתו של ד"ר ונגר, מסכם זה את המידע הבריאותי המוסכם לגבי מזהמי האוויר העיקריים הנפלטים מתחנות כוח ליצור חשמל והשפעותיהם הבריאותיות, כמתואר להלן:

35.1. גופרית דו-חמצנית – SO_2

גופרית דו-חמצנית נפלטת בעיקר ממתקנים לייצור חשמל, אנרגיה ומתקני תעשייה, כתוצאה משימוש בדלק המכיל גופרית (פחם, מזוט או סולר). הגופרית הדו-חמצנית היא גז חסר צבע בעל ריח הגורם להרגשת חנק. היא גורמת לאפקטים של יובש בפה, גירוי בגרון ועיניים דומעות ולהחרפת מחלות בדרכי הנשימה. הגופרית הדו חמצנית ממשיכה להתחמצן באטמוספירה ולהפוך לחלקיקים של סולפט שהם מזיקים אף יותר ממנה עצמה. חלקיקים אלה גורמים לנזקים בריאותיים קשים ואף תורמים לתופעת הגשם החומצי.

35.2. חלקיקים (TSP)

חלקיקים נפלטים בעיקר כתוצאה מתהליכי שריפה לא מושלמת, ובמיוחד משריפת דלקים נוזליים או מוצקים.

החלקיקים הנפלטים הם תערובת מורכבת של חומרים שונים, מוצקים ונוזלים. בשנים האחרונות הצטבר מידע מדעי הקושר בין ריכוז החלקיקים ובריאות הציבור. החלקיקים מסוגלים לעקוף את מנגנון הסינון הטבעי בגוף האדם ולחדור לעומק דרכי הנשימה ולהגיע לריאות.

מחקר רב שנתי מקיף שנערך ע"י חוקרים מביה"ס לבריאות הציבור באוניברסיטת הרווארד מצביע על קשר בין יחס קצב התמותה וריכוז החלקיקים הנשימים העדינים. חשוב להדגיש כי בכל המחקרים שנערכו נמצא קשר ישר ומתמשך בין ריכוז החלקיקים ותמותה, ללא נקודת סף. משמעות הדבר היא שחלקיקים בכל ריכוז מזיקים לבריאות ואין ערך כלשהו שניתן להגדירו כבטוח לבריאות האדם. זוהי גם גישת ארגון הבריאות העולמי.

חשיפות אקוטיות עלולות לגרום לשיעול ולגירוי בגרון. חשיפות כרוניות עלולות לגרום עלייה במחלות בדרכי הנשימה. חלקיקים הנפלטים ממתקנים לייצור אנרגיה מהווים נשאים לתרכובות רעילות כמו תרכובות ארומאטיות או מתכות ומגדילים את פוטנציאל הסיכון למחלות סרטן.

ראוי לציין כי מחקר של סקר סיכונים שנעשה בישראל והתמקד באזורי תל-אביב ואשדוד, מעריך שחשיפה כרונית לחלקיקים אנתרופוגניים (שמקורם בפעילות אנושית) שקוטרם קטן מ- 2.5 מיקרון תורמת לתמותה עודפת של כ- 8% לשנה.

35.3 תחמוצות חנקן (NOx)

תחמוצות חנקן נפלטות מכל תהליכי השריפה, וכמובן מתחנות כוח לייצור חשמל הצורכות ושורפות כמויות גדולות ביותר של חומרי דלק. תחמוצות החנקן מגדילות את הסיכון למחלות בדרכי הנשימה, תורמות לגשם החומצי, לאפקט החממה והן מן המרכיבים העיקריים האחראים ליצירת זיהום אוויר פוטוכימי שאחד מסממניו המובהקים הוא האוזון. מכלל תחמוצות החנקן, החנקן הדו-חמצני הוא הבעייתי מבחינה בריאותית וסביבתית. הוא האחראי לענן החום אשר הפך לאחד מסימני ההיכר של אזורי תעשייה וערים רבות. חשיפה לחנקן דו-חמצני עלולה לגרום לירידה ביכולת תפקוד הריאות, במיוחד אצל חולים במחלות נשימתיות. חשיפות ממושכות לחנקן דו-חמצני עלולות לגרום סיכוני זיהום בדרכי הנשימה אצל ילדים.

35.4 פחמן חד חמצני (CO)

פחמן חד חמצני הינו גז חסר צבע, טעם וריח ולכן קשה לחוש בו. פחמן חד חמצני נפלט בעיקר כתוצאה משריפה בלתי מושלמת של חומרי דלק פוסיליים. הוא חודר במישרין לדם דרך דפנות הריאות, מתקשר להמוגלובין ומונע אספקת חמצן סדירה ללב למוח וליתר הרקמות בגוף. הוא עלול לגרום לעייפות מוגברת, לכאבי ראש ולהאטה בתגובות, ובריכוזים גבוהים למחנק ולמוות.

35.5 תרכובות אורגניות נדיפות THC או VOC

תרכובות אורגניות נדיפות אינן חומר טהור אחד אלא תערובת של פחמימנים רוויים, פחמימנים בלתי רוויים, פחמימנים ארומאטיים, ותרכובות אורגניות נוספות. תרכובות אורגניות רבות, במיוחד התרכובות הארומאטיות ונגזרות הבנויות ידועות כבעלות פוטנציאל לחולל סרטן. תרכובות אורגניות נדיפות גם מהוות מרכיב עיקרי בתהליכי זיהום אוויר פוטוכימי, כלומר תהליכים שבהם נוצרים מזהמים חדשים מהמזהמים שקיימים באוויר ע"י ריאקציות כימיות המתרחשות באמצעות קרינת השמש. בכך הן אחראיות ליצירת ריכוזי אוזון גבוהים ולחומרים נוספים המרכיבים את ענן הזיהום הקרוי "ערפיח פוטוכימי", הגורם לנזקים בריאותיים וסביבתיים רבים וקשים.

35.6 מתכות

יצוין כי מתכות יכולות להופיע בסביבה בצורות שונות כגון כיסוד הספוח על פני חלקיקים, בתרכובות אורגניות ובתרכובות אנאורגניות – דבר המגדיל את אפשרויות החדירה שלהן לגוף האדם. עובדות נוספות המלמדות על חומרת הבעיה של זיהום במתכות הן אורך החיים הגדול שלהן – דבר הגורם להישארותן במשך זמן רב בסביבה, וכן הנטייה של מרביתן להצטבר ברקמות הגוף לזמן ארוך, וכך להשפיע השפעה ארוכה ומצטברת. המתכות הבאות מצויות בדלקים שונים, חלקן בעיקר בדלקים כבדים כמזוט, והן נפלטות יחד עם תוצרי שריפת הדלק, בין אם בצורתן היסודית ובין אם בתרכובות שונות, בעיקר על גבי החלקיקים הנפלטים כתוצאה משריפת אותו דלק.

להלן פירוט המתכות אשר זוהו באוויר כתוצאה משימוש במזוט לשריפת דלקים: **עופרת, כרום, נחושת, מנגן, ניקל, ונדיום** ועוד.
פירוט על ההשפעות הבריאותיות הקשות הנגרמות כתוצאה מחדירה של מתכות למערכת הנשימה עקב זיהום האוויר ניתן למצוא בחוות דעתו של ד"ר ונגר (ע/1) בסעיף 2 ו' (עמ' 6-8).

זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג בת"א

36. בהתבסס על נתוני חברת החשמל, כפי שמציג ד"ר ונגר בחוות דעתו, ניתן לאמוד את היקף פליטת מזהמי האוויר מתחנת הכוח רדינג. נתונים אלה מראים, כי בשנת 2004 בלבד, לצורך הדוגמא, ייצרה תחנת הכוח רדינג סה"כ 1,761 מיליוני קוט"ש. הפליטה השנתית הכוללת של מזהמי האוויר אשר לגביהם קיים מידע זמין הייתה: 4,755 טון גופרית דו חמצנית, 2,289 טון תחמוצות חנקן ו- 317 טון חלקיקים. והמספרים מדברים בעד עצמם.
37. כפי שמציין ד"ר ונגר בחוות דעתו חלקה של תחנת הכוח רדינג בזיהום האוויר באזור גוש דן נאמד ב- 25% מסך הזיהום הכולל!!!
38. לא מיותר לציין כי שימוש בדלק מסוג גז טבעי לצורך הפעלתה של תחנת כוח ליצור חשמל חוסך כמויות עצומות של זיהום אוויר בהשוואה לדלק מסוג מזוט.

הרשעת חברת החשמל בגין עבירות של גרימת זיהום אוויר בלתי סביר מתחנת הכוח רדינג ב' – ת.פ. 1203/04

39. בחודש ינואר 2004 הוגש כתב אישום על ידי המשיב 1 כנגד חברת החשמל, המשיבה 3, מנהלה ומנהל תחנת הכוח רדינג בתל אביב בגין עבירות של גרימת זיהום אוויר בניגוד לחוק למניעת מפגעים ולהוראות מניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל אביב ("הצו האישי"), עקב חריגה מערכי הסף הקבועים לפליטת חומר חלקיקי לאוויר וגרימת זיהום אוויר חזק ובלתי סביר.
40. העבירות התייחסו לשנים 2000 ו-2001 וכללו חריגות מהערך **הממוצע** המותר לפליטה של חומר חלקיקי (ממוצע לתקופה של שנה) וכן חריגה מהערך **המקסימאלי** המותר לפליטה של חומר חלקיקי בניגוד להוראות האישיות שהיו בתוקף בשנים אלו.
41. בפסק הדין הורשעה חברת החשמל על פי הודאתה, במסגרת הסדר טיעון בו נמחקו המנהלים מכתב האישום. בגזר הדין, שניתן ביום 22 במאי 2005, הושת על הנאשמת קנס בסך 300,000 ₪ וכן התחייבות בסך 450,000 ₪ על פיה במשך 3 שנים לא תעבור על העבירות בהן הורשעה. יצוין כי לאחר הגשת כתב האישום וטרם מתן פסק הדין נסגרה תחנת הכוח רדינג ב', ועניין זה היווה שיקול מקל בפני השופטת לעניין קביעת העונש.

מהלך העניינים עובר להגשת העתירה

42. עוד בשנת 1993, לפני למעלה מ- 12 שנה(!), נדרשה חברת החשמל להתקין אמצעים להפחתת זיהום האוויר מתחנת הכוח. אמצעים אלו כללו מסננים למניעת פליטת החלקיקים החומציים (משקע אלקטרוסטטי – Electrostatic precipitator) תוך פרק זמן של בין שנתיים וחצי לשלוש שנים (ראו בסעיף 9 לצו האישי, ע/1).
43. חברת החשמל נמנעה מלקיים את ההוראות וטענה שאין טעם בהתקנת אמצעים אלו משום שממילא עומדת התחנה לעבור לשימוש בגז טבעי בעתיד הקרוב. בעקבות לחצים מצד משרד האנרגיה דאז וחברת החשמל, תיקן המשיב 1 את ההוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל-אביב (רדינג), בחודש פברואר 1996 (מצ"ב לעתירה ומסומן ע/3).
44. בתיקון להוראות אלה (בסעיף 5 ל-ע/3 הנ"ל) קבע השר לאיכות הסביבה דאז כי בפני חברת החשמל עומדות שתי אפשרויות: האחת היא התקנת מסנן כאמור והשנייה, הסבת תחנת הכוח לשימוש בדלק מסוג גז טבעי. עד לסוף שנת 1997 נדרשה חברת החשמל להודיע באיזו אפשרות היא בוחרת תוך שהיא מגישה תכנית הכוללת לוח זמנים לביצוע המעבר לגז או להתקנת המסנן כפי שתבחר. בכל מקרה, חברת החשמל חויבה לעמוד בדרישות להפחתת הפליטות תוך שימוש באחת הדרכים הנ"ל לכל המאוחר עד לסוף חודש דצמבר 2000.
45. להווי ידוע כי חברת החשמל בחרה באופציה של הסבה לגז טבעי. אם כי למיטב ידיעתה של העותרת, חח"י לא הגישה למשרד לאיכות הסביבה מעולם תכנית הכוללת לוח זמנים מפורט וריאלי להסבת התחנה לגז.
46. בחודש אוגוסט 2000 תוקנו הוראות הצו האישי, בפעם השלישית, ע"י השרה לאיכות הסביבה דאז, הגב' דליה איציק, ו"בתאום עם חברת החשמל". הובהר כי האופציה שהתקבלה בהסכמת הצדדים הינה כי רדינג ד' תעבור לשימוש בגז טבעי והמועדים שנקבעו לצורך העניין הינם: עד 1 בינואר 2003 מעבר לשריפת גז טבעי בכל יחידות רדינג ד', והצגת חוזה חתום לאספקת גז טבעי לתחנה עד 30.3.2001. (העתק תיקון הוראות הצו האישי והמכתב המלווה מטעם השרה לאיכות הסביבה, מיום 24 באוגוסט 2000, מצ"ב ומסומן ע/4).
- עוד נקבע בהוראות אלה מעבר לשימוש בדלק מזוט נקי יותר וכן עודכנו רמות הפליטה המותרות מתחנת הכוח בהתאם. **לא מיותר לציין כי דרישת המסננים (משקעים אלקטרוסטטיים), לצורך הפחתת זיהום האוויר משריפת המזוט, הוסרה, לאור קביעת תאריך יעד למעבר לשימוש בגז טבעי בלבד בתחנת הכוח, וטרם הוכח כי תחנת הכוח תפעל על גז טבעי במועד שנקבע.**
47. כדי להקל על הפיקוח מטעם המשרד לאיכות הסביבה ויישום ההוראות האישיות והתיקונים להם בשנים 1993-2000, הוכן ביום 18 ינואר 2001 נוסח משולב להוראות האישיות לתחנת הכוח רדינג הכולל את הצו המקורי משנת 1993 יחד עם התיקונים משנת 1996 ושנת 2000 (מצ"ב ומסומן ע/5).

48. כבר במהלך 2001 ו-2002 נתברר כי חלים עיכובים וסיבוכים באספקת הגז הטבעי ובהכנת תחנת הכוח רדינג לשימוש בגז הטבעי. אולם המשרד לאיכות הסביבה העדיף שלא לאחוז את השור בקרניו ולהחזיר את דרישת המסננים להוראות הצו האישי לתחנת הכוח או להפסיק את משך הפעלת התחנה, ותחת זאת לשבת ולחכות להבהרות ולדיווח על התקדמות בבניית הצינור הימי לאספקת הגז, פרוייקט אשר הוטל על חברת החשמל כקבלן מבצע. (ראו למשל מכתבה של הגב' שולי נזר, ראש אגף איכות אוויר במשרד לאיכות הסביבה, לחברת החשמל, מיום 26 ביוני 2002; מצ"ב ומסומן ע/6).

49. ואכן, עם תום המועד הסופי למעבר לשימוש גז בכל יחידות רדינג ד', בסוף דצמבר 2002, פנתה חברת החשמל אל המשרד לאיכות הסביבה בבקשה לתקן את הוראות הצו האישי ולהאריך את המועד לתחילת השימוש בגז טבעי **לאפריל 2004**, כמעט שנה ומחצה מאוחר מהמועד שנקבע (מכתב הבקשה מיום 26.12.2002 מצ"ב ומסומן ע/7).

חברת החשמל הציגה בבקשה את העיכובים שנגרמים בהקמת המערכת לאספקת הגז הטבעי (ובחירתו של תוואי ימי לצינור לצורך זה), וכן דיווח על כך שפרוייקט הסבת הדוודים של יחידות רדינג ד' והכנתם לשריפת גז טבעי נמצא עדיין בעיצומו.

50. ככל הנראה, ולמיטב ידיעתה של העותרת, עודכנו הוראות הצו האישי בהתאם לבקשת חברת החשמל, כפי שעולה ממכתבה של ד"ר יבגניה ברנשטיין, ממונה על מקורות אנרגיה במשרד לאיכות הסביבה מיום 24 ביולי 2003 (מצ"ב ומסומן ע/8).

51. במהלך התקופה עד לסיום המועד האחרון שנקבע הוכנו מספר טיוטות לעדכון הצו האישי ובדגש על המועדים האחרונים לתחילת שימוש בגז טבעי בתחנת הכוח רדינג. כך הוסכם לדחות את המועד עד ל-1 **ביוני 2004**. מצ"ב מכתבה של ד"ר מיקי הרן, מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה לד"ר יעקב רזון מנכ"ל חברת החשמל, מיום 11 בינואר 2004, אשר כולל "טיוטא סופית" של הצו (מיום 1 בינואר 2004), מסומן ע/9.

מכתבה של מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה מדבר בעדו ולכן נביא את עיקרו כלשונם:

"... תחנת הכוח רדינג הייתה אמורה לעבור לשימוש בגז טבעי כבר בינואר 2003. בעקבות הדחייה בהקמת המערכת הסכמנו לדחיית המועד ל-1.6.04.

המשך פעולת התחנה במתכונת הנוכחית מהווה סיכון לאוכלוסיה ולסביבה. מחויבותו של המשרד לאיכות הסביבה כלפי תושבי מטרופולין גוש דן (אזור המגורים נמצא סמוך לתחנה במרחק כ-500 מ') לא מאפשרת להסכים לדחייה נוספת במועד העמידה בתקן.

משמעות הדבר כי על חברת החשמל להשתמש בגז טבעי ביחידות רדינג ד' או לצמצם את היקף הייצור ביחידות אלה עד להיקף המינימלי, ובמידה ותוך שנה לא יעברו לגז טבעי – לסגור את היחידות על פי הוראות הצו האישי.

יש לזכור כי ביצוע הדרישות לצמצום זיהום האוויר, כפי שנקבעו בצו האישי מ-1993 לתחנת הכוח רדינג, נדחה בשל הגעתו הצפויה בקרוב של הגז הטבעי. עקב כך לא הותקנו בתחנה משקעים אלקטרוסטטיים וכן אמצעים להפחתת פליטות תחמוצות חנקן וגופרית זו חמצנית." (ההדגשות הוספו – הח"מ)

52. ואולם, גם במועד אחרון זה לא היה סיפק, וב-28 במרץ 2004 נחתמו הוראות חדשות לתחנת הכוח רדינג ובהם נקבע, זאת הפעם, כי **החל ב-1 בינואר 2005** תעבור תחנת הכוח לשימוש בגז טבעי בלבד, וכי עד ל-1 במאי 2004 תגיש חברת החשמל לאישור השרה "תכנית יישום

- לשימוש מלא בגז טבעי כולל לוח זמנים לביצוע" (עותק הצו האישי המחודש מצ"ב ומסומן ע/10). במסגרת הוראות אלה נסגרו שתי יחידות רדינג ב' אשר פעלו עד אז במתכונת מצומצמת כיחידות חיפוי.
53. ושוב לקראת תום המועד האחרון שנקבע פנתה חברת החשמל בבקשה מחודשת ל"דחייה של מספר חודשים כדבר מצומצם וזמני" ולכן להאריך את לוח הזמנים לשימוש בגז טבעי לתאריך 1.6.05 עקב עיכובים בסוגיות תכנון שונות וכן במקטע החיבור לדוודים שבתחנת הכוח רדינג (מצ"ב מכתבו של מנכ"ל חברת החשמל מיום 23.11.2004, מסומן ע/11).
54. ואכן לוח הזמנים לשימוש בגז טבעי על ידי תחנת הכוח רדינג הוארך עד ליום 1 ביוני 2005, לאחר שמ"מ השר לאיכות הסביבה, רוה"מ מר אריאל שרון שוכנע "כי הבקשה היא להארכה קצרה בלבד". (מכתב ההארכה, מיום 28 בדצמבר 2004, מצ"ב ומסומן ע/12).
55. לוח זמנים זה הוארך שוב, עד ליום 31 בדצמבר 2005, לאחר שגם השר לאיכות הסביבה החדש שוכנע כי "הבקשה היא להארכה קצרה בלבד"; (מצ"ב מכתב ההארכה, מיום 31 במאי 2005, ומסומן ע/13). למיטב ידיעתה של העותרת הארכה זו נעשתה לבקשת חברת החשמל אשר טענה כי צפויה עוד רק דחייה נוספת של כ-6 חודשים לתחילת השימוש בגז טבעי.
56. גם הפעם, לקראת תום המועד האמור, ביום 30 בדצמבר 2005, פנתה חברת החשמל בבקשה נוספת להארכת לוח לתחילת שימוש בגז טבעי, והפעם לשלושה חודשים (מכתבו של ד"ר יעקב רזון, מנכ"ל חברת החשמל, מצ"ב ומסומן ע/14). במכתבו מבהיר ד"ר רזון כי הסיבה לעיכובים מצויה במחלוקות שונות בין חברת החשמל לחברת נתיבי הגז הטבעי ולרשות הגז הטבעי בנוגע להשלמת הבדיקות הדרושות של מצב הצינור הימי טרם קבלת האחריות להפעלתו על ידי חברת נתיבי הגז הטבעי וקבלת אישורי הבטיחות ע"י רשות הגז הטבעי.
57. ביום 3 בינואר 2006 האריך ראש הממשלה והשר לאיכות הסביבה דאז, מר אריאל שרון, את לוח הזמנים לשימוש בגז טבעי עד לחצות ב-31 בינואר 2006 (מכתב ההארכה מצ"ב ומסומן ע/15).
58. הארכה אחרונה זו הינה **השמינית במספר** מאז ינואר 2000, המועד המקורי שנקבע להפעלת תחנת הכוח רדינג באמצעות גז טבעי, כפי שנקבע עוד בפברואר 1996!!!
59. כפי שעולה מדברים שתוארו לעיל, הארכות חוזרות ונשנות של המועד להפעלת תחנת הכוח רדינג בגז טבעי נעשות ללא תכנית יישום מפורטת ושלמה של המעבר לגז טבעי, על אף שזו נדרשה מספר פעמים, וללא בחינה מעמיקה, תוך שקלול כל השיקולים הנוגעים לעניין, של החיוניות וההכרחיות שבהמשך הפעלת תחנת הכוח רדינג באמצעות מזוט, ועל כן לוקה בחוסר סבירות קיצונית המחייבת את התערבות בית המשפט הנכבד.
60. **יתר על כן, כפי שיטענו העותרים, מצב הדברים העמום אשר נמשך כבר מחודש ינואר 2000 ובאופן מובהק מתחילת ינואר 2003, אשר סופו מי ישרנו, באשר לתחילת הפעלת תחנת הכוח רדינג על גז טבעי, מחייב את השר לאיכות הסביבה, המשיב 1, להורות על התקנת מסננים ואמצעים נוספים להפחתת זיהום האוויר, כפי שנדרש עוד בשנת 1993,**

וכפי שמובהר הבהר היטב במכתבה של מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה מיום 11 בינואר 2004 (סומן ע/9) אשר צוטט לעיל.

פניות העותרים בניסיון להביא את המשיב 1 להפסקת הפעלת התחנה באמצעות מזוט וללא

אמצעים להפחתת הפליטות

61. כבר במרץ 2003 פנתה העותרת 1 (ולהלן גם "העותרת") אל מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה דאז, מר שמואל הרשקוביץ, והצביעה על המחדל החמור הנמשך במשך שנים רבות שבעטיו **"ממשיכה חברת החשמל לשרוף מזוט, ללא התקנת מסננים שיבטיחו עמידה בערכי הפליטה הקבועים בצו האישי, בקירבה מרובה למרכזי מגורים. בעקבות מחדל זה"**, ממשיכה העותרת במכתבה, **"נוצר זיהום מסיבי ומתמשך הפוגע בצורה ניכרת באיכות חייהם ובבריאותם של תושבי האזור. נהיר כי אסור ליתן למצב זה להימשך!"** (העתק פניית העותרת, מיום 2 במרץ 2003, מצ"ב ומסומן ע/16).

העותרת דרשה כי המשיב 1 יפעיל את סמכויותיו מכוח החוק למניעת מפגעים, **התשכ"א-1961**, למניעת המשך מצב זיהום האוויר הבלתי נסבל. פנייה זו של העותרת לא נענתה מעולם.

62. לאחר הארכות חוזרות ונשנות כפי שתואר לעיל, ולקראת מועד סיום תוקף הצו האישי של יוני 2005, פנתה העותרת בשנית אל המשיב 1, ביום 29 במרץ 2005, משהבינה מבעוד מועד כי גם הפעם לא תעבוד חברת החשמל בהבטחותיה וכי רחוק היום שבו תופעל תחנת הכוח רדינג באמצעות גז. העותרת חזרה על דרישתה שלא להמשיך ולהאריך את ההיתר שניתן לתחנת הכוח לפעול באמצעות דלק מסוג מזוט והצביעה על כך כי רדינג אחראית על כ- 25% מרמת זיהום האוויר הנמדד באזור גוש דן. (העתק פניית העותרת, מיום 29 במרץ 2005, מצ"ב ומסומן ע/17).

63. תשובתה הלקונית של מנכ"לית משרד המשיב 1, ד"ר מיקי הרן, הסתכמה באמירה מיתממת כי **"במשרדי לא התקבלה בקשה מחברת החשמל להארכה נוספת של לוח הזמנים להעברת התחנה לגז טבעי"** (העתק מכתב התשובה מטעם מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה, מיום 18 במאי 2005, מצ"ב ומסומן ע/18).

64. ביום 1 בנובמבר 2005, פנה מר פאר ויסנר, העותר 2 וסגן ראש עיריית תל אביב-יפו, אל מר אריאל שרון ראש הממשלה והתריע בפניו שוב על הימשכות המצב הבלתי נסבל. עוד ביקש סגן ראש העיר כי **"במידה וחברת החשמל לא תפעל בזמן שנותן לה למעבר לשימוש בגז טבעי, יש להורות על סגירת תחנת הכח רדינג"** (העתק מכתבו של מר פאר ויסנר, מיום 1 בנובמבר 2005, מצ"ב ומסומן ע/19).

העתק פנייתו של העותר 2 נשלחה גם לשר לאיכות הסביבה ולשר התשתיות והיא אף "הועברה לגורמים המתאימים" אולם, למיטב ידיעתם של העותרים, זו לא נענתה מעולם לגופה.

65. לאחר מתן ההארכה האחרונה, ביום 3 בינואר 2006, פנתה העותרת שוב, זו הפעם השלישית במכתבים אל מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה (ביום 11 בינואר 2006) ואל מנכ"ל משרד התשתיות (ביום 15 בינואר 2006). משלא נענתה, פנתה העותרת שוב במכתב תזכורת למנכ"לית המשיב 1 (ביום 26 בינואר 2006), ועם מינויו של מר גדעון עזרא לשר לאיכות הסביבה במכתב נוסף (ביום 26 בינואר 2006). העתקים מפניות אלה מצ"ב ומסומנים ע/20-23) בהתאמה.

העותרת טענה בפניות אלה כי החלטת המשיב 1 על הארכת תוקפו של הצו האישי המאפשר את הפעלת תחנת הכח רדינג במזוט - ללא תשתית של מידע ברור וחד משמעי באשר למועד הסופי להפעלת תחנת הכח בגז טבעי, לאור העיכובים בהשלמת מערך ההולכה לגז טבעי במדינה, עד כה ולאור השיקולים הבריאותיים כבדי המשקל שעומדים על הפרק – הינה בלתי סבירה באופן קיצוני והינה חוטאת לתפקידו של המשיב 1 למניעת זיהום האוויר במדינה.

בנוסף, תבעה העותרת כי המשיב 1 יורה על הפסקת הפעלתה של תחנת הכח רדינג באמצעות מזוט, כל עוד לא מותקנים בה האמצעים להפחתת זיהום האוויר כפי שנדרש מחברת החשמל עוד בשנת 1993, לפני מעלה מ-12 שנים!

66. גם פניות אלה טרם נענו. במצב זה של לית ברירה, וטרם קבלת "החלטה" צפויה נוספת, של המשיב 1, על הארכת לוח הזמנים לתחילת השימוש בגז טבעי, נאלצת העותרת לפנות לבית המשפט הנכבד לקבל סעד כאמור ברישת העתירה.

המסגרת הנורמטיבית

67. המסגרת הנורמטיבית בענייננו היא פשוטה: **החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961** (להלן "החוק", או "**חוק מניעת מפגעים**") הינו החוק המרכזי לטיפול בנושא מניעת זיהום האוויר במדינה, ועל יישומו אחראי המשיב 1, השר לאיכות הסביבה.

68. החוק קובע את החובה העיקרית שבצידה עבירה פלילית של גרימת של זיהום אוויר:

"4. מניעת זיהום אוויר

(א) לא יגרום אדם לזיהום חזק או בלתי סביר של האוויר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע או עשוי להפריע, לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ולשבים.

(ב) זיהום אוויר, לעניין סעיף זה – זיהום ע"י עשן, גזים, אדים, אבק וכיוצא בזה"

69. במסגרת החוק נדרש המשיב 1 להתקין, בתקנות, כללים לביצוע סעיף 4 ובין השאר רשאי הוא לקבוע מהו זיהום אוויר חזק או בלתי סביר (סעיף 5); השר רשאי עוד להורות, בתקנות, על הצעדים שיש לנקוט למניעת כל הפרה של סעיף זה (בסעיף 7); בענייננו, המשיב 1 מעולם לא התקין תקנות לעניין זיהום אוויר מתחנות כוח לייצור חשמל ובמקום זאת בחר בדרך אחרת של "הוראות אישיות" או "צו אישי" מכוח סעיף 8 לחוק:

"8. הוראות אישיות

(א) השר או מי שהשר מינהו לכך, רשאי להורות לאדם פלוני על הצעדים שיש לנקוט למניעת כל הפרה של הסעיפים 2, 3 או 4."

70. מכוח סמכותו לפי סעיף 8 לעיל קובע השר את ה"הוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח של חברת החשמל בתל אביב" כפי שתואר בחלק העובדתי. הנוסח האחרון של הוראות אלה נחתם ביום 28 במרץ 2004 (וצורף לעתירה ע/10). כזכור, הוראות אחרונות אלה עדכנו את המועד שנקבע עד אז למעבר לשימוש בגז טבעי בתחנה וקבעו כי **החל ב-1 בינואר 2005** תעבור תחנת הכוח לשימוש בגז טבעי בלבד, ועד ל-1 במאי 2004 תגיש חברת החשמל לאישור המשיב 1 "תכנית יישום לשימוש מלא בגז טבעי כולל לוח זמנים לביצוע". כזכור, גם מועדים אלו עברו חלפו זה מכבר, והדברים ידועים.

71. סעיף 3 להוראות אלה קובע את החובה לעבור לשימוש בגז טבעי בתחנת הכוח:

"3. שימוש בגז טבעי

(א) עד ל-1.5.2004 תגיש החברה לאישור השרה תכנית יישום לשימוש מלא בגז טבעי כולל לוח זמנים לביצוע.

(ב) החל מ-1.1.2005 תשתמש החברה בגז טבעי בלבד.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), ועל פי בקשת החברה, רשאית השרה להאריך את לוחות הזמנים לשימוש בגז, ו**בתנאי שהיא שוכנעה כי**

הבקשה היא להארכה קצרה בלבד וכן במקרים בהם יש קשיים טכניים במעבר משרפת גז טבעי באופן חלקי לשרפת גז טבעי באופן מלא.

(ד) לא עמדה החברה בהוראות סעיף קטן (ב) לעניין שימוש מלא בגז טבעי החל מ-1.1.2005, תעמוד רדינג ד' בריכוז 50 מ"ג/מק"ת של חומר חלקיקי הנפלט מארובות יחידות ייצור, כולל בעת נישוף פיח." (ההדגשה הוספה – הח"מ)

72. מאז 1 בינואר 2005 הוארך לוח הזמנים לשימוש בגז שלוש פעמים נוספות (בינואר 2005, יוני 2005 וינואר 2006), ובכל פעם, לכאורה, לתקופה קצרה בלבד.

73. כאמור לעיל, לוח הזמנים האחרון שנקבע למעבר לשימוש בגז טבעי עומד להסתיים בחצות 31 בינואר 2006. יחד עם זאת, המועד לסיום המעבר בפועל לשימוש מלא בגז טבעי בתחנת הכוח רדינג נותר עדיין מעורפל ותלוי בגורמים רבים.

74. **נסיבות אלה מצדיקות, לטעם העותרים, את חיוב עמידתה של המשיבה 3 בתנאי ההוראות האישיות כלשונם: כולל מעבר לשימוש בגז טבעי וחיוב המשיבה 3 בעמידה ברמות פליטה כפי שקבוע בהוראות האישיות העדכניות; וכן את הפסקת הפעלתה של תחנת הכוח באמצעות מזוט ואי מתן הארכה חוזרת ללוחות הזמנים האמורים.** אפשרות אחרת הינה בלתי נסבלת מבחינה משפטית ומבחינה ציבורית, וחמור מזה: היא הופכת את המשיב 1 לשמש בתפקיד חותמת גומי בלבד לרצונותיה ודרישותיה של חברת החשמל.

הטיעון המשפטי

75. העותרים יטענו להלן כי החלטת המשיב 1 להאריך את הפעלתה של תחנת הכוח רדינג באמצעות מזוט **פעם נוספת** מבלי שהותקנו בה האמצעים הדרושים להפחתת זיהום האוויר, או לחליפין עד שזו תהיה כשירה להפעלה מלאה בגז טבעי לוקה בחוסר סבירות קיצונית. הארכות חוזרות ונשנות אלה מדגימות כי **המשיב 1 משמש חותמת גומי** בידי חברת החשמל וכי באופן הפעלת שיקול דעתו נפלו פגמים חמורים, המצדיקים התערבותו הדחופה של בית משפט נכבד זה.

76. הכפפת שיקול הדעת של המשיב 1 בהפעלת סמכותו למניעת זיהום אוויר מתחנת הכוח רדינג, למועד השלמת הקמתו של מערך ההולכה לגז טבעי במדינה, על המורכבות הביצועית והארגונית הברורה, כגורם מכריע לצורך החלת רמות זיהום אוויר מופחתות מתחנת הכוח רדינג, ותוך זניחה מוחלטת של השימוש באלטרנטיבות קיימות אחרות להשגת מטרה זו, לוקה בחוסר סבירות קיצונית. על אחת כמה וכמה כאשר הקמת מערך הולכת הגז הטבעי אינה בשליטת המשיב 1 כלל, וכאשר העיכובים נמשכים והולכים במשך שנים, ולמעלה מעשור, ואין יודע אימתי יבוא התהליך לידי סיום. בנסיבות אלה, טוענים העותרים, גובלת החלטת המשיב 1 להאריך את לוח הזמנים לתחילת השימוש בגז טבעי בהפקת אחריותו הציבורית.

א. החלטת המשיב 1 אינה מבוססת על תשתית עובדתית מלאה ושלמה

77. עצם קבלת החלטה, לכאורה, המאריכה בכל פעם לתקופה קצרה את המועד למעבר לשימוש בגז בתחנת הכוח, באופן חוזר ונשנה, מעידה כי בפני המשיב 1 לא הונחה תשתית עובדתית מלאה, מהימנה ושלמה באשר ליישום המעבר לגז. זאת על אף שתוכנית כזו נדרשה באופן מפורש גם במסגרת ההוראות האישיות, כפי שפורט לעיל.

78. המשיב 1, ככל רשות מנהלית, מחויב באיסוף מלוא העובדות הרלוונטיות לצורך קבלת החלטות ומילוי תפקידו כהלכה. רק לאחר מלאכת איסוף העובדות ניתן להפעיל את שיקול הדעת המנהלי באופן אשר יביא להליך הראוי של קבלת החלטה מושכלת על בסיס תמונה שלמה של כלל הנתונים.

79. בעניין זה מבקשת העותרת להפנות את בית המשפט הנכבד להלכות שנקבעו בנוגע לחובת הקמתה של תשתית עובדתית לצורך קבלת החלטה מנהלית. ההלכה העקרונית מצויה בקביעתו של כבוד השופט אור בבג"ץ 2013/91 עיריית רמלה נ' שר הפנים, פ"ד מו(1) 271, : 279.

"הלכה היא, שעל-מנת שרשות ציבורית תמלא תפקידה כהלכה, עליה לדאוג תחילה שכל העובדות והנתונים הנוגעים לעניין יהיו לפנייה. באין תשתית עובדתית הולמת, לא כל החשוב והדרוש להכרעה בעניין יהיו לנגד עיניה של הרשות" (ההדגשה הוספה).

השופט שמגר בבג"ץ 297/82 ברגר ואח' נ' שר הפנים, פ"ד לו (3), בעמוד 36, מציין כי :

"ההקפדה מצד בית משפט זה על כך, כי עובר לקבלת החלטה על ידי בעל סמכות על פי חוק יקויים תהליך קבלת החלטה הראוי לשמו, היא אולי הערובה היעילה ביותר לכך, שהשימוש בשיקול הדעת, שהוענק על ידי המחוקק לזרוע זו או אחרת של הרשות המבצעת, לא ילקה בליקויים, שיש בהם כדי לרוקן מטרתו של החוק מתוכנה. קביעתה של החובה לשקול את הנתונים באופו ענייני, שיטתי והוגן ולקיים תהליך מסודר ומלא של שקילת גרסאות נוגדות יש בה כדי לצמצם במידה רבה את הסכנה של התעלמות מהיבטים רלוונטיים ושל עיוותים או מעשי שרירות, העלולים לפגוע בפרט ובכלל".

80. תיאור מהלך העניינים העובדתי לעיל מדגים באופן מובהק כיצד המשיב 1 אינו מקיים "תהליך החלטה הראוי לשמו", כדברי השופט שמגר.

ברי כי המשיב 1 נמנע מלקיים פיקוח יסודי אחר ההתקדמות בפרויקט הגז הטבעי ונמנע מעריכת בירור מעמיק ורציני לגבי לוח הזמנים הריאלי הצפוי למעבר התחנה לגז טבעי. תחת זאת, מסתפק הוא, רק מספר ימים לפני מועד סיום תוקף כל ההארכה, בקבלת

תשובות כלליות, סתמיות ולא מחייבות תחת הכותרת של "בקשת חברת החשמל" מבלי שיש בידו היכולת לבחון את העובדות לכאורה המוצגות בבקשה זו. בכך חוטא המשיב 1 לאחריות המוטלת על כתפיו מכוח החוק למניעת מפגעים וכללי המשפט המנהלי, לא כל שכן מחובתו לקבלת החלטה מושכלת על סמך איסוף מכלול העובדות הרלוונטיות.

81. וניתן לומר זאת גם אחרת: לו היה בידי המשיב 1 מכלול הנתונים המפרט את יישום תהליך הסבת תחנת הכוח רדינג לשימוש בגז טבעי והתגבשות מכלול התנאים הדרוש להפעלתה בגז טבעי, ומול זה היה מעמיד את מכלול השיקולים של שמירה על בריאות הציבור ומניעת זיהום האוויר באזור גוש דן, אין סיפק בידי העותרת, כי כבר בשנת 1996, ובכל מועד שלאחר מכן, היה המשיב 1 קובע באופן נחרץ וחד משמעי כי חברת החשמל מחויבת להתקין משקעים אלקטרוסטטיים ואמצעים אחרים להפחתת זיהום האוויר מארובות התחנה, בד עם ההתקדמות בתהליך המעבר לשימוש בגז טבעי!

ב. מתן הארכה חוזרת ונשנית באופן "אוטומטי" כמוה כהימנעות מהפעלת שיקול דעת

82. העותרים יטענו להלן כי החלטתו של המשיב 1 להימנע מחיוב תחנת הכוח לעמוד בתקני הפליטה שנקבעו בצו האישי העדכני לשימוש בגז טבעי או לחילופין להימנע מלהורות על התקנת מסננים בארובה עד למועד המעבר לשימוש בגז טבעי, תוך מתן הארכות חוזרות ונשנות למצב עניינים בלתי נסבל, כמוה כהימנעות מהפעלת שיקול דעת המנהלי כנדרש ממנו על פי דין ובהתאם להלכה הפסוקה.

83. בעשותו כן, המשיב 1 אינו ממלא את חובתו החוקית הברורה, וזאת על דרך ההתעלמות והמחדל. יפים לכך דברי כבוד הנשיא דאז שמגר בבג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404, בעמוד 419:

"אין הבדל בין הפעלת סמכות לבין הימנעות מהפעלת סמכות: בהתקיים התנאים המקדמיים הדורשים הפעלת הסמכות, חייבת הרשות הסטוטורית לפעול. מכאן כי גם אם הרשות ממאנת להפעיל סמכות שבשיקול-דעת, ניתן לבחון את הימנעותה האמורה מפעולה לפי אמות המידה המקובלות בעת בחינתן של סמכויות סטוטוריות, היינו ניתן לבחון אם ההימנעות משימוש בסמכות נבעה משיקולים סבירים או שמא חייב מכלול הנסיבות את הפעלת הסמכות; כן נבחן אם ביסוד ההימנעות אינם מונחים חוסר סבירות, שרירות או הפליה, העלולים לפסול את מעשיה או מחדליה של הרשות. משמע, לא רק הפעלת סמכות בנסיבות שבהן הפעלתה אינה סבירה, אלא גם הימנעות מהפעלת סמכות שבשיקול דעת בשל טעמים בלתי סבירים, יכולה להוליך למסקנה כי ההימנעות מפעולה היא בטלה." (ההדגשה הוספה)

84. זאת ועוד. מתן הארכות חוזרות ונשנות להפעלת התחנה בזוט עד למועד המעבר כמוה כסירוב להפעיל את שיקול הדעת. על נפקותו של הסירוב לפעול מרחיב המלומד זמיר בספרו כי:

"אך מקרה שכיח הוא שהרשות אינה מחליטה לגוף העניין, ללא סירוב מפורש להחליט, אלא היא משתהה בטיפול העניין. אפשר שהרשות תשתהה זמן ממושך עד שתתחיל לטפל בעניין, ואפשר שתשתהה זמן ממושך לאחר שהתחילה לטפל בעניין, עד שתסיים את הטיפול ותקבל החלטה לגוף העניין...הצורך לקיים בדיקה יסודית עשוי לפעמים לשמש תירוץ ללא כיסוי לשיהוי ללא צידוק. שיהוי כזה, שמקובל לקרוא לו בשם "סחבת", עשוי לנבוע מעומס עבודה המוטל על הרשות, מסדרי מינהל פגומים, מרשלנות או, אפילו, מכוונה רעה. למשל, יתכן כי רשות, שכבר גיבשה לעצמה כוונה שלא להיענות לבקשה של אדם מסוים, לא נוח לה לסרב במפורש, שכן סירוב חשוף לביקורת, ולכן היא מעדיפה לדחות אותו הלוך ושוב".

ובהמשך מבהיר זמיר כי:

"סירוב לפעול, מפורש או משתמע, אף הוא בגדר החלטה, ולכן כפוף הוא לאותם כללים החלים על החלטות מנהליות בדרך כלל".

ראה: פרופ' י' זמיר, **הסמכות המנהלית** (להלן: **זמיר**), כרך ב' עמ' 707-705.

85. העותרת סבורה, כי בנסיבות המנויות בעתירה זו, מתן הארכות חוזרות ונשנות להפעלת התחנה באמצעות מזוט מביא בפועל, ובמבחן התוצאה, לעיכוב בטיפול המהותי המחויב לצמצום מקסימאלי בפליטת זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג, כפי שנדרש עוד בשנת 1993, ובייחוד לנוכח תנאי זיהום האוויר המחריפים והולכים באזור גוש דן.

86. חובת הרשות להפעיל שיקול דעת אינה מתמצה בביסוס ההחלטה על תשתית עובדתית מלאה בלבד אלא היא מחויבת לנקוט, תוך זמן סביר, באמצעים הדרושים לקיום המדיניות עליה החליטה. ראה לעניין זה: בג"צ 295/65, אופנהיימר נ' שר הפנים, פ"ד כ(1) 309, בג"צ 372/71, פראניו נ' שר הבריאות, פ"ד כו(1) 809.

87. חובת המהירות הראויה הינה חלק מעקרון הסבירות החל על הרשות. אמנם, המהירות הראויה משתנה על פי הנסיבות; אולם, בהתחשב במשך הזמן הממושך בו מתעכב הטיפול הממשי בהפחתת זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג (להבדיל משינויים ושיפורים "קוסמטיים"), ותוצאתו החמורה של חוסר מעש זה, עולה החלטתו של המשיב 1 ליתן הארכה נוספת כדי הפרה חמורה של החובה לפעול במהירות הראויה. לעניין זה כבר קבע בית המשפט נכבד זה בבג"ץ 7198/93, מיטראל נ' שר התחבורה, פ"ד מח(2) 844, בעמ' 853, כי:

"חובת המהירות הראויה אינה אלא חובת התנהגות סבירה; היא דורשת כי הרשות המנהלית תפעל באורח רציני ואחראי בהתחשב בנסיבות ובמשאבים."

לעניין זה ראה גם: **זמיר**, כרך ב', עמ' 692.

ב' ברכה, **משפט מנהלי**, כרך 1, עמ' 135-133.

ג. הסתמכות המשיב 1 על מועד עמום, שנדחה פעם אחר פעם, להשלמת הקמתו של מערך הולכה ארצי לגז טבעי וחיבורו לתחת הכוח רדינג, עניין שאינו באחריותו, תוך זניחת הדרישות להתקנת אמצעים להפחתת זיהום האוויר מתחנת הכוח לוקה בחוסר סבירות קיצוני

88. העותרים סבורים, כי גם אם ההחלטה להאריך את הפעלת התחנה לזמן קצר עד המעבר לגז טבעי הינה כשלעצמה סבירה, הרי שהמשך קבלת אותה ההחלטה **משך שנים**, ללא תכנית יישום ברורה וחד-משמעית, חורגת ממתחם הסבירות.

לאור שינוי הנסיבות, קרי אי עמידה בלוחות הזמנים הצפויים לאספקת הגז ולהסבת תחנת הכוח רדינג לגז, שומה היה על המשיב 1 לבחון מחדש את החלטתו, להפעיל שוב את שיקול דעתו ולהורות באופן נחרץ על התקנת משקעים אלקטרוסטטיים ואמצעים אחרים להפחתת זיהום האוויר, או לחילופין להימנע מלהאריך את לוח הזמנים הניתן לחברת החשמל להמשך "עסקים כרגיל".

89. כאמור, המשיב 1 אחראי על מניעה וצמצום זיהום האוויר במדינה והוא פועל מכוח סמכותו הבלעדית לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961.

90. הכפפת שיקול הדעת של המשיב 1, בהפעלת סמכותו למניעת זיהום אוויר מתחנת הכוח רדינג, למועד השלמת הקמתו של מערך ההולכה לגז טבעי במדינה, על המורכבות הביצועית והארגונית הברורה, **כגורם מכריע** לצורך החלת רמות זיהום אוויר מופחתות מתחנת הכוח רדינג, ותוך זניחה מוחלטת של השימוש באלטרנטיבות קיימות אחרות להשגת מטרה זו, לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

על אחת כמה וכמה כאשר הקמת מערך הולכת הגז הטבעי אינה בשליטת המשיב 1 כלל, וכאשר העיכובים נמשכים והולכים במשך שנים, ולמעלה מעשור, ואין יודע אימתי יבוא התהליך לידי סיום.

91. בנסיבות אלה, טוענים העותרים, גובלת החלטת המשיב 1 להאריך את לוח הזמנים לתחילת השימוש בגז טבעי בהפקרת אחריותו הציבורית.

92. מן המפורסמות היא שמקום שקיימת סמכות, מחויבת הרשות לבחון אם קיים הצורך להפעילה, ולשוב ולבחון זאת מדי פעם. עומד על כך פרופ' זמיר בספרו, בעמוד 692:

"במצב השני הרשות שוקלת ביוזמתה אם להפעיל את הסמכות,

כגון, אם להתקין תקנות לביצוע חוק, או להפקיע מקרקעין

במצב זה קשה לקבוע בבירור את השעה בה מתעוררת החובה לפעול. עם זאת, גם במצב זה החובה קיימת: הרשות חייבת לשקול את הנסיבות, כפי שהן מעת לעת, ולהחליט אם ומתי הנסיבות מתאימות להפעלת הסמכות, כגון, אם הגיעה השעה להתקין תקנות כדי להסדיר עניין מסוים. (ההדגשה הוספה)

93. סמכות מוענקת לרשות מנהלית על מנת שזו תפעיל אותה, לפי נסיבות העניין כדי לשרת את תכלית הסמכות. לפיכך, חובה על הרשות להיות ערה לנסיבות, לשקול במקרה המתאים אם יש צורך להפעיל את הסמכות, ולהפעיל אותה לפי הצורך. זוהי החובה לפעול. וכדברי כבוד השופט ת. אור בבג"צ 3872/93 מיטראל בע"מ נ' ראש הממשלה ושר הדתות, פ"ד מז(5) 485, בעמוד 496:

"רשות שנתונה בידה סמכות לשקול ולהחליט, הופקדה בידה לא רק זכות להפעיל את הסמכות, אלא גם חובה לשקול את הפעלתה ולהפעילה כשמוצדק הדבר".

94. והדברים מדברים בעדם. ברי, כי הארכות חוזרות ונשנות (כאמור, כשמונה במספר) של מועד המעבר המחויב לגז טבעי, בצורה שמאפשרת את המשך הפעלת תחנת הכוח באמצעות מזוט ללא התקנה של מכלול האמצעים הדרושים לצמצום זיהום האוויר למינימום, וללא עמידה ברמות הפליטה המתבקשות בצו האישי עם המעבר לגז טבעי, במשך למעלה מ-12 שנים, מעידה כי המשיב 1 לא ביצע בחינה אמיתית של אופן הפעלת סמכותו ומחויבותו.

תחת לאחוז את השור בקרניו, בחר המשיב בדרך פעולה אוטומטית ופסיבית, משל היה חותמת גומי בלבד לתביעותיה של חברת החשמל. ובכך נמצא שחטא לתפקידו לעשות למניעת זיהום אוויר ולפקח באופן ממשי על זיהום האוויר הנגרם מתחנת הכוח, תפקיד אשר הופקד בידי מכוח החוק למניעת מפגעים.

ד. הארכת לוחות הזמנים למעבר לשימוש בגז טבעי, בפעם השמינית(!), לוקה בחוסר סבירות קיצונית

95. עילת אי הסבירות במשפט המנהלי הינה פועל יוצא של אי הפעלת שיקול הדעת על ידי הרשות המנהלית או הפעלתו בצורה פגומה מן היסוד, מקום בו היה עליה לבסס את החלטתה על תשתית עובדתית מלאה, להביא בחשבון את מכלול השיקולים הרלוונטיים, לאזן ביניהם כראוי ולשוב ולבחון את שינוי הנסיבות ושינוי העיתים המחייבים היערכות מחודשת להתמודדות עם בעיית זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג, שבענייננו.

96. כפי שתואר בהרחבה לעיל, עוד בשנת 1996 נדרשה חברת החשמל לבחור בין שתי חלופות לצמצום זיהום האוויר הנגרם מהפעלת תחנת הכוח רדינג בלב גז דן: התקנת מסננים או מעבר לשימוש בגז טבעי. המועד המתוכנן לסיום, ולעמידה בדרישות החדשות נקבע לסוף

חודש דצמבר שנת 2000. מאז הוארך המועד, פעם אחר פעם, כדלהלן: **1 ינואר 2003**; **1 אפריל 2004**; **1 יוני 2004**; **1 ינואר 2005**; **1 יוני 2005**, **31 דצמבר 2005**, **31 ינואר 2006**. במשך השנים הללו, יכול היה המשיב 1, לו מילא תפקידו נאמנה ושקל את המציאות העובדתית בכובד ראש, להורות לחברת החשמל להתקין מסננים באם ברצונה להמשיך ולהפעיל את תחנת הכוח רדינג באמצעות מזוט, מבלי לקשור עניין זה עם חלופת הגז הטבעי המתעכבת.

97. החלטה סבירה היא החלטה המתחשבת בכל הגורמים הרלבנטיים והמעניקה להם משקל ראוי. כך נאמר לעניין זה בבג"צ 935/89, גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד (2) 485, 512 - 513:

"סבירות, משמעותה שקילת כל השיקולים הרלוואנטים ומתן משקל ראוי לשיקולים אלה... משקלם "הראוי" של הגורמים הרלוואנטים נקבע על פי כוחם לקדם את המטרות העומדות ביסוד הפעולה (או ההחלטה) אשר סבירותה עומדת לבחינה... על הרשות המנהלית לאזן את האינטרסים השונים במסגרת הנורמה הכללית שנקבעה על ידי המחוקק."

כב' השופט שמגר התייחס לסוגיה זו בבג"צ 165/75 דקה נ' שר התחבורה, פ"ד ל(2) 94, בעמ' 105:

"יכול שייווצרו נסיבות בהן לא נשקל על ידי הרשות המיניסטרילית שיקול זה, והובאו בחשבון אך ורק שיקולים שהם רלוונטיים לעניין, אולם לשיקולים הרלוונטיים השונים יוחס משקל בפרופורציה כה מעוותת ביניהם לבין עצמם, עד שהמסקנה הסופית הפכה מופרכת מעיקרה ובשל כך לבלתי סבירה לחלוטין".

98. העותרים סבורים, כי המשיב 1 לא נתן דעתו כראוי על כל השיקולים הרלוונטיים, ולא ייחס את המשקל הראוי לגורמים אלה. לאור המתואר בחלק העובדתי של עתירה זו, ברי כי השיקולים בדבר שמירה על איכות האוויר ובריאות הציבור ונתוני זיהום האוויר החמור בגוש דן, עליהם אמון המשיב 1, לא שימשו נר לרגליו של המשיב 1 בעת מתן הארכה נוספת, פעם אחר פעם.

ויותר מכך: גם לו שקל המשיב 1 את כלל השיקולים הרלוונטיים, לרבות השיקול הסביבתי, עובר להחלטותיו ליתן הארכה נוספת, הרי שהללו לא הוערכו נכונה על ידו, באופן המדבר בעד עצמו.

99. ויובהר, כי לעניין הביקורת השיפוטית על החלטות המנהל נקבעה הלכה מלפני בית משפט נכבד זה, לפיה לצורך בחינת הפעלתו של שיקול הדעת המנהלי אין הבדל בין הפעלת סמכות לבין הימנעות מהפעלת הסמכות, דהיינו:

...[ל]עניין הפעלתו של שיקול-דעת, אין הבדל בין הפעלת סמכות לבין הימנעות מהפעלת סמכות :

בהתקיים התנאים המקדמיים הדורשים הפעלת הסמכות, חייבת הרשות הסטוטורית לפעול. מכאן כי גם אם הרשות ממאנת להפעיל סמכות שבשיקול-דעת, ניתן לבחון את הימנעותה האמורה מפעולה לפי אמות המידה המקובלות בעת בחינתן של סמכויות סטוטוריות, היינו **ניתן לבחון אם ההימנעות משימוש בסמכות נבעה משיקולים סבירים או שמא חייב מכלול הנסיבות את הפעלת הסמכות**; כן נבחן אם ביסוד ההימנעות אינם מונחים חוסר סבירות, שרירות או הפליה, העלולים לפסול את מעשיה או מחדליה של הרשות. משמע, לא רק הפעלת סמכות בנסיבות שבהן הפעלתה אינה סבירה, אלא גם הימנעות מהפעלת סמכות שבשיקול דעת בשל טעמים בלתי סבירים, יכולה להוליך למסקנה כי ההימנעות מפעולה היא בטלה. " (ההדגשות הוספו)

ראו: בג"צ 3094/93, התנועה למען איכות השלטון נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404, 419.

לאותו עניין נדרש פרופ' זמיר, וציין בספרו (כרך ב' - עמ' 706-707) כי :

"הביקורת מופעלת על-ידי בית המשפט במקרה של מחדל כמו במקרה של מעשה: סירוב לפעול, מפורש או משתמע, אף הוא בגדר החלטה, ולכן הוא כפוף לאותם כללים החלים על החלטות מינהליות בדרך כלל".

100. ובעניינינו, הימנעותו של המשיב 1 מלהורות על התקנת מסננים ואמצעים אחרים להפחתת זיהום האוויר עד המועד הסופי למעבר לגז טבעי במשך למעלה מ-12 שנים, או לחילופין להפסיק את הפעלת התחנה בצורה שמוזהמת את האוויר ופוגעת בבריאות תושבי גוש דן לוקה בחוסר סבירות קיצוני העולה כדי לחייב את בית המשפט הנכבד להתערב ולהורות כמבוקש.

ה. הימנעות המשיב 1 מהפעלת סמכויותיו למניעת זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג מהווה הפרת חובת הנאמנות כלפי הציבור

101. המנהל הציבורי, והמשיבים בכלל זה, הנם נאמני הציבור וכל תכליתם הינה לשרת את הציבור. סמכותם של המשיבים ניתנה להם על מנת שיפעילו אותה, לפי שיקול דעת המקצועי, לטובת הציבור, תוך איזון האינטרסים השונים.

ראה: בג"צ 142/70, שפירא נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין, פ"ד כה(1) 325, 331.

בג"צ 164/97, קונטראם נ' משרד האוצר, פ"ד נב(1) 289, 365-364.

על מנת לעמוד בנטל זה, על הרשות המנהלית לפעול בנחישות וביעילות בהתאם לתכלית החקיקה אשר הסמיכה אותה לפעולתה ובהתאם לצורכי הציבור.

102. חובת הנאמנות אינה רק מליצה נאה. היא מוסד משפטי. מעמד של נאמן כרוך בחובות, בראש ובראשונה הנאמן חייב לפעול לטובת הנהנה. כאן הנהנה הוא הציבור. לפיכך, חובה על המינהל הציבורי לפעול לטובת הציבור, במסגרת הסמכות שהוענקה לו בחוק. לעניין זה יפים דבריו של כבוד השופט (כתוארו דאז) ברק:-

"מחובת נאמנות זו נגזרת ההלכה- הלכה כללית, החלה על כל רשות שלטונית, לרבות ממשלה, ראש ממשלה ושרים- כי שיקול דעת המוענק לרשות ציבורית חייב להיות מופעל בהגינות, ביושר, מתוך שיקולים ענייניים בלבד ובסבירות".

ראו: בג"צ 4267/93 אמיתי- אזרחים למען מינהל תקין וטוהר מידות נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 441, 461.

103. זיהום האוויר החמור הממשיך להיגרם מתחנת הכוח רדינג בלב מרכז האוכלוסין של גוש דן מהווה ראיה מכריעה לכך שמתן הארכות חוזרות ונשנות, משך שנים, בציפייה למעבר עתידי לשימוש בגז טבעי אינו משרת את צרכי הציבור באשר אין הוא מספק מענה בפועל לבעיית זיהום האוויר באזור. תחת זו נותר הציבור מופקר לחסדיה של חברת החשמל ולסחבת שלטונית ופוליטית שבהבאת הגז הטבעי לשימוש נרחב במדינה ולמצער לייצור חשמל.

104. לעניין זה תטען העותרת כי אופן הפעלת הסמכות על ידי המשיב 1 כמתואר לעיל, אשר נדמה כי טומן הוא את הראש בחול, דינה כדין הפרת חובת הנאמנות אשר חב לציבור.

ו. הימנעות המשיב 1 מחיוב חברת החשמל לעמידה בערכי הפליטה המחייבים עם המעבר לגז טבעי מהווה פגיעה בזכויות יסוד של הציבור בכללו ותושבי גוש דן בפרט לשמירה על בריאותם ורווחתם

105. ההגנה על זכותו של הציבור לנשום אוויר נקי מהווה חלק אינטגרלי, בלתו אין, להגנה על זכותו של הציבור לבריאות ולשלמות הגוף. יתרה מכך, מחקרים רבים הקושרים באופן חד-משמעי בין זיהום האוויר לתחלואה ולתמותה מובילים למסקנה החד משמעית כי הזכות לנשום אוויר נקי שקולה למעשה לזכות לחיים.

106. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע בסעיף 2 כי: **"אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם"**

בסעיף 4 לחוק נקבע כי: **"כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו"**

העותרת תטען, כי זכותו של כל אדם לנשום אוויר נקי וחף מזיהום נגזרת מזכותו כי תישמר בריאותו וסביבתו, כחלק מן ההגנה על חייו, על גופו ועל כבודו. סביבה מזוהמת פוגעת בבריאות הציבור ואף יכולה להוביל לפגיעה באיכות החיים. הגשמת הצרכים הבסיסיים של האדם תלויה בגורמים סביבתיים כגון: אוויר לנשימה, מים לשתיה, אוכל ומחסה. מכאן כי לאיכות הסביבה יש השפעה ישירה על הגשמת זכות האדם לחיים לשלמות הגוף.

ראו: ד. פיש, **דיני איכות סביבה בישראל**, (משפטים 2002), בעמ' 65.

Desgagne "Integration Environmental Values into The European Convention on Human Rights" 89 **A.J.I.L** (1995) 263.

107. עמד על כך השופט י' אנגלרד בע"א 8116/99 **אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, שומרון**, פ"ד נה(5) 196, 208:

*"לצערי, המודעות בחברה הישראלית לאיכות הסביבה ולשמירה על נכסי הטבע למען הכלל ולמען הדורות הבאים עדיין אינה מפותחת. **אנו מפרגים בנושא איכות הסביבה פיגור רב אחר רוב המדינות המפותחות.** הדבר חמור במיוחד בשל שטחי הטבע המצומצמים מאוד של מדינת ישראל, שלגביהם כל החלטה מוטעית היא פגיעה אנושה ובלתי הפיכה בנכסים שמחובתנו לשמור עליהם מכל משמר. **לטעמי, יש לבית-משפט זה תפקיד גדול ביצירת המודעות שהחברה בישראל זקוקה לה.** לכן יש לעשות כל מאמץ פרשני, במסגרת הנורמטיבית הנתונה, כדי לשמור על המשאבים המצומצמים מאוד של טבע ונוף." (ההדגשות הוספו)*

דברים אלה נאמרו בהקשר של שמירה על השטחים הפתוחים לטובת איכות הסביבה, אולם פים הם גם לענייננו: ראוי לעשות כל מאמץ פרשני ומשפטי בכדי לצמצם את בעיית זיהום האוויר המתעצמת במדינה ובכך לעשות לשמירה על איכות הסביבה.

108. לאחרונה ציין כבי הנשיא ברק, בבג"צ 4128/02 - **אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש ממשלת ישראל ואח'**, תק-על 2004(1), 2865, בפסקה 10 לפסק דינו:

"ההגנה על איכות הסביבה

10. האדם הוא חלק מסביבתו. הוא מקיים עם סביבתו יחסי גומלין. הוא משפיע על סביבתו והוא מושפע ממנה. הקרקע, המים, האוויר, הם היסודות לקיום האנושי. במסגרתם "מנהלים הפרט והחברה את כל מעגל חייהם" (השופט אור בבג"ץ 244/00 עמותת שיח חדש למען השיח הדמוקרטי נ' שר התשתיות הלאומיות, פ"ד נו(5) 49, 62). הם הבסיס לקיום הפיזי. הם הבסיס לקיום הרוחני. איכות החיים נקבעת על פי איכות הסביבה. אם לא נשמור על הסביבה, הסביבה

לא תשמור עלינו. מכאן החשיבות הרבה - לכל פרט ופרט ולחברה ככלל - בשמירה על איכותה של הסביבה בה מתנהלים חיינו."

ובאופן דומה הבהירה השופטת ד' דורנר (שם, בפסקה 2 לפסק דינה):

"כך למשל ישנה חפיפה בין הזכות לסביבה ראויה לבין זכות החיים והבריאות המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וזכויות אחרות, ככל שהן נפגעות כתוצאה מהפגיעה בסביבה."

109. הזכות לחיים ולבריאות של תושבי המדינה הנן זכויות הנובעות ישירות מסעיפים 2 ו-4 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. זיהום האוויר מתחנת הכוח רדינג מהווה מפגע משמעותי אשר מסכן ללא כל הצדקה את בריאותם וחייהם של תושבי המדינה. אי נקיטת הצעדים הנדרשים למניעת מפגע זה על ידי המשיב 1 מהווה, לפיכך, הפרת חובתם העולה מסעיף 11 לחוק היסוד.

110. לטעמה של העותרת, הימנעות המשיב 1 מהפעלת סמכותו לאכיפת תקני הפליטה המחייבים את חברת החשמל בתחנת הכוח רדינג על פי הצו האישי, כתוצאה מהארכת לוחות הזמנים למעבר לשימוש בגז טבעי, מכשירה למעשה את המצב הקיים של זיהום אוויר, המתמיר מיום ליום, כתוצאה מהמשך הפעלת תחנת הכוח במתכונת הנוכחית, ללא מסננים ושלא באמצעות גז טבעי ועל כן מהווה פגיעה לא מוצדקת ובלתי סבירה בזכויות היסוד של הציבור.

הנימוקים למתן צו הביניים

111. כבוד בית המשפט מתבקש בזאת להורות על מתן צו ביניים המופנה אל המשיב 1, ומורה לו כי ימנע מלשנות את המצב המשפטי הקיים המחייב את חברת החשמל להפעיל באמצעות גז טבעי את תחנת הכוח רידינג ד', החל ביום 1 בפברואר 2006, ולעמוד ברמת הפליטות כפי שנקבע בהוראות סעיפים 2 ו-3 להוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח רידינג ד' של חברת החשמל בתל אביב, מיום 28 במרץ 2004, (להלן גם: "צו אישי") וכל זאת עד למתן החלטה בעתירה.

כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים כי ימנעו מהפעלתה של תחנת הכוח רידינג ד', כל עוד אין באפשרותה לעמוד בהוראות הצו האישי העדכני כאמור.

112. כן מתבקש כבוד בית המשפט לפטור את המבקשת ממתן ערובה לצו המבוקש.

שמירה על המצב הקיים

113. הוצאת צו ביניים מטרתו לשמור על המצב המחייב דהיום את תחנת הכוח רידינג של חברת החשמל בהתאם ל"הוראות למניעת מפגעי זיהום אוויר מתחנת הכוח רידינג ד' של חברת החשמל בתל אביב לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961" (להלן: "הוראות אישיות" או "צו אישי"), מיום 28 במרץ 2004; וכן למנוע את המשיב 1 ממתן הארכות נוספות של לוחות הזמנים לשימוש בגז טבעי, לפי סעיף 3(ג) להוראות הצו האישי; הארכות חוזרות ונשנות אלו מאפשרות את הפעלת התחנה באמצעות מזוט, תחת העמידה המחויבת ברמות פליטה נמוכות של זיהום אוויר כתוצאה מהמעבר לשימוש בגז טבעי.

114. צו ביניים נדרש עד לבירור העתירה או עד מעבר תחנת הכוח להפעלה באמצעות גז טבעי או עד להתקנת מסננים, כגון משקעים אלקטרוסטטיים, בארובה, כפי שמפורט בהרחבה בעתירה, על פי המוקדם.

הוכחת הזכות לכאורה

115. טענתם העיקרית של העותרים הינה, כי המשיב 1 מאפשר הפעלתה של תחנת הכוח רידינג באופן המזהם את האוויר באופן בלתי סביר, וזאת על ידי מתן הארכות חוזרות ונשנות למועד תחילתן של ההוראות האישיות המחייבות את חברת החשמל לעבור לשימוש בגז טבעי ולהפחית את רמות הפליטה של זיהום האוויר כתוצאה מכך. בדרך זו מאפשר המשיב 1 את הפעלתה של תחנת הכוח רידינג באמצעות מזוט מבלי שהותקנו מסננים להפחתת זיהום האוויר כפי שנדרש עוד בשנת 1993 ואילך, תוך הסתמכות על אמירות כלליות של המשיבה 3 כי בכוונתה להסב את תחנת הכוח לשימוש בגז טבעי בעתיד הקרוב.

116. לטעמם של העותרים, החלטת השר לאיכות הסביבה על הארכת תוקפו של הצו האישי להפעלת תחנת הכוח רידינג במזוט, בנסיבות המתוארות, ללא שיקולים כבדי משקל להמשך פגיעה חמורה בבריאות הציבור, וללא תשתית מידע מלא וחד-משמעי באשר למועד הסופי

להשלמת מעבר תחנת הכוח להפעלה בגז טבעי, הינה בלתי סבירה באופן קיצוני וחוטאת לתפקידו של המשרד לאיכות הסביבה למניעת זיהום אוויר במדינה.

117. טיעוני העותרת מובאים בהרחבה בעתירה.

מאזן האינטרסים

118. בהוצאת צו ביניים כאמור, אין כדי לגרום נזק למי מבין המשיבים, כמו גם לאינטרס הציבורי. כפי שמפורט בעתירה, חלקה של תחנת הכוח רדינג בייצור החשמל במדינה הינו זעום ביותר (התחנה יכולה לספק רק 4% מתצרוכת החשמל וזאת כאשר היא מופעלת במצב מלא). **הנתונים המפורטים בחוות הדעת של ד"ר ונגר, המצורפת לעתירה (ע/2), מראים כי סגירה זמנית של תחנת הכוח רדינג עד למעבר לשימוש בגז טבעי או עד להתקנת מסננים כאמור לא תגרום, בסבירות גבוהה לוודאי, כל שיבוש באספקת החשמל.**

119. לעומת זאת, המשך הפעלתה של תחנת הכוח רדינג באמצעות מזוט וללא התקנת המסננים הנדרשים בארובה, תחנה אשר אחראית לכ-25% מזיהום האוויר באזור גוש דן, אשר גורם לעלייה משמעותית במקרי התחלואה והתמותה של תושבי האזור, מהווה בסיס מספיק על מנת להכריע את הכף לטובת בקשת המבקשים.

אין לחייב את העותרים בערובה במקרה זה

120. ההלכה אשר נקבעה זה מכבר בפסיקת בית משפט נכבד זה, קובעת שהטלת ערובה על עותר ציבורי תהיה רק במקרים מסוימים, וזאת בהתאם לנסיבות המקרה. (ראה: דברי השופט זמיר בבג"צ 3330/97 עיריית אור יהודה נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא(3) 472, בעמ' 475-476, ויישומה בפסק הדין שניתן על ידי כב' השופטת וסרקרוג בע"מ (חיפה) 166/98 העמותה למען איכות החיים והסביבה בנהריה נ' עיריית נהריה, תק-מח 98(3) 459, 492).

121. הלכה זו, על פיה צריכה הרשות הציבורית לשאת בעלות המסוימת של צווי ביניים, שמטרתם להבטיח בירור של טענות רציניות נגדה, וכך גם את שמירת שלטון החוק במובנו הרחב ביותר, אמורה לחול גם בענייננו אנו, בו טענות המבקשים הן כי פעולות המשיב 1 לוקות בחוסר סבירות קיצונית ובהיעדר הפעלת שיקול דעת כדין.

122. בהקשר זה לא ניתן להתעלם מנקודה נוספת ורבת חשיבות במיוחד, והיא העובדה שגם התחייבות למתן ערובה, ככל פעולה משפטית אחרת, חייבת להיעשות בתום לב. המבקשת 1 הינה עמותה ציבורית שלא למטרות רווח ואשר ממומנת כל כולה מכספי תרומות. בנסיבות אלה, אין באפשרות המבקשים להתחייב בערבות גבוהה מבלי לפעול בחוסר תום לב על כל המשתמע מכך.

לסיכום בקשת צו הביניים

123. אשר על כן, האינטרס הציבורי הברור הוא בהוצאתו של צו הביניים המבוקש, אשר נועד למנוע הארכות נוספות של לוחות הזמנים למועד תחילת השימוש בגז טבעי בתחנת הכוח

רדינג ובניגוד להוראות הצו האישי העדכני של תחנת הכוח, הארכות אשר מביאות להמשך הפעלתה באופן הגורם זיהום אוויר חמור ומיותר, קודם לדיון בטענות העותרים.

124. למותר לציין שהיות ומדובר בעתירה שבירורה אינו סבוך משפטית או עובדתית, ניתן יהיה לקיים בה דיון מהיר, ושמתן הכרעה מהירה זו גם תשרת באופן הנאות ביותר את האינטרס הציבורי.

125. לאור כל האמור לעיל מתבקש כבוד בית המשפט להורות על מתן צו הביניים כמבוקש, ללא חיוב המבקשים בערובה.

סוף דבר

126. בשל כל אחד מהטעמים המפורטים לעיל, לא כל שכן בשל משקלם המצטבר, מן הדין ומן הצדק לקבל את העתירה ולהורות למשיבים כאמור בראשה; כמו כן, יתבקש בית המשפט הנכבד ליתן לעותרת כל סעד אחר ו/או נוסף שיהיה נכון וצודק בנסיבות העניין.

127. לעתירה זו מצורפת בקשה לצו ביניים, כפי שמצוין לעיל.

128. בתמיכה לעתירה זו מצורף תצהירו של מר פאר ויסנר, העותר 2, סגן ראש עיריית תל אביב-יפו והממונה על פיתוח פרויקטים סביבתיים.

129. כמו כן, יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בתשלום הוצאות משפט לרבות שכ"ט עו"ד ומע"מ כחוק בגין העתירה דנן.

חנוך אילסר, עו"ד
ב"כ העותרים

היום: 30 בינואר, 2006.